

חֲכָמָה וְתַכְכּוּד לְרַבּוֹת עַלְמָנוּם

סֵפֶר

זְהַר הַקְּדוּשָׁה

עִם בְּאוּר
הַתְּפִלָּה וְהַתְּכַבּוּד

מֵאִמֵּר לַפְּרִשְׁתַּת כֹּא

בְּהוֹצָאת יְשִׁיבַת "אֲבִיר יַעֲקֹב"
מוֹסְדוֹת "אוּר מֵאִיר שְׂמֹחָה" נִהְרִיָּה
עַל שֵׁם ב"ק אֲדֹמוֹ"ר רַבִּי מֵאִיר אֲבִיחַצִירָא זִע"א

מִדְּרוֹת קֶרֶן סְלִיל בְּרַבֵּה

עוֹר וְקוֹר יֵשׁ מִן שְׂמֹחָה נִהְרִיָּה

כִּי לֹא רֵשַׁתָּה לְפָנֵי יְהוָה

ענין נתינת הדם על המשקוף והמזוזות

**בְּתֵר דְּאַתְגָּזְרוּ, רְשִׁימוּ לְבִתְיֵהוֹן מִהֵהוּא דְמָא וּמְדָמָא
דְּפִסְחָא, בְּתַלְתַּת רְשִׁימִין 'עַל הַמִּשְׁקָף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת'
(שמות יב כט).**

מַאי טַעמָא, הָא אֲוֹקְמוּהָ, בְּגִין דְּאִיהוּ רְשִׁימָא קַדִּישָׁא,

הַפְתָּר וְהַפְּכוּד

לאחר שהארץ רבי אבא בשבחם של ישראל ואגב זה דרש בענין החיבה העצומה שהראה הקדוש ברוך הוא לעמו בעת מכת בכורות ויציאת מצרים, עתה חוזר לדרוש בענין נתינת הדם על המשקוף ושתי המזוזות, שענינם היה לעשות מעשה וסימן כדי לדחות את המשחית.

הַמְשִׁיחִית לְבָא אֶל פְּתִיכָם לְגַגְיָא, והיינו שרשמו פעם אחת על המשקוף, ועוד שני פעמים על שתי המזוזות.¹

ומבאר **מאי טעמא** - מהו הטעם שרשמו את הדם על הפתח בשלוש מקומות אלו, **הא אוקמוה בגין דאיהו רשימא קדישא** - הרי כבר העמידוהו במקום אחר² משום שהוא רושם קדוש, שהדם היה מצטייר על

המשיך רבי אבא ואמר, **בְּתֵר דְּאַתְגָּזְרוּ** - אחר שנימולו בערב פסח³, ואחר שהקריבו את קרבן פסח, **רְשִׁימוּ לְבִתְיֵהוֹן מִהֵהוּא דְמָא וּמְדָמָא דְּפִסְחָא, בְּתַלְתַּת רְשִׁימִין** - רשמו בתיהם מאותו דם המילה ומדם הפסח בשלוש רשימות, כמו שכתוב (שמות יב כג) 'וְעִבְרָה' לְגַגְיָא אֶת מִצְרַיִם וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמִּשְׁקָף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וּפִסַּח ה' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יָמָן

ענין נתינת הדם על המשקוף ושתי המזוזות

מקורות וציונים

להגן עליהם בדם, כדי לזכור להם דם מילת אברהם. ובב' דמים ניצולו ישראל ממצרים, בדם פסח ובדם מילה, שנאמר (יחזקאל טו ו) 'ואומר לך בדמין חיי ואומר לך בדמין חיי', בדם פסח ובדם מילה. ע"כ. וכן הוא יותר מפורש בפרקי דרבי אליעזר (פרק כט) וז"ל: ביום שיצאו ישראל ממצרים ונמולו כל העם מוקטן ועד גדול שנאמר כי מולים היו, והיו ישראל לוקחין דם ברית מילה ונותנין על משקוף בתיהם, דם ברית מילה ודם פסח ונתמלא רחמים על ישראל, שנאמר 'ואעבור עלך ואראך מתבוססת בדמין', 'בדמין' לא כתיב אלא 'בדמין' בשני דמים, דם ברית מילה ודם פסח.

ג. **ופירש רש"י**, זה לשונו: המזוזות, הם הזקופות אחת מכאן לפתח ואחת מכאן. והמשקוף, הוא העליון שהדלת שוקף עליו, עד כאן לשונו.

ד. **רמ"ק**.

ה. **עיין** זוהר הקדוש פרשת בא (לה) וזה לשונו בדילוג: קְתִיב, 'לְקַחְתֶּם אֶגְדַּת אוֹזֹב וְטַבַּלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר בְּסֹף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקָף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת' וכו'. וְלֹאֲתוֹזָהּ בְּפִתְחֵיהֶּי, בְּהֵי תַלְתַּת דִּיכְתִּי, מְהִינְתָּא שְׁלִימָתָא. חַד הֲכָא, וְחַד הֲכָא, וְחַד בְּגִינְיָהוּ בְּגִין פֶּה, 'פִּסַּח ה' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יָמָן הַמְשִׁיחִית לְבָא אֶל פְּתִיכָם לְגַגְיָא', משום דְּתִמְךָ שְׁמָא קַדִּישָׁא רְשִׁים עַל פֶּתְחָא. עד כאן לשונו הקדוש.

א. **כן כתב הרמ"ק**, שמילתם היתה בערב פסח. **ברם פשט דברי זוהר נראה שמלו בלילה שיצאו ממצרים**, והרמ"ק לא רצה לומר כן, דהלא מילה זמנה ביום ולא בלילה.

אמנם ראה ברש"י (שמות יב ו) שכתב וזה לשונו: ולא היה בהם מצות להתעסק בהם כדי שיגאלו, שנאמר 'ואת עירום ועריה', ונתן להם שתי מצות דם פסח ודם מילה שמלו באותו הלילה, שנאמר 'מתבוססת בדמין', עד כאן לשונו. וכבר תמה במשכיל לדוד על דברי רש"י איך מלו בלילה, הרי מילה זמנה ביום, ועוד הוסיף להקשות על דבריו, עיי"ש ומה שמתרץ על דברי רש"י. וראה בספר 'בן יאיר' (להלכה חיים מאיר מורח, עה"ת פר' בא) שכתב: ומ"ש בדברי רש"י שמלו באותו הלילה, נראה דטעות נפל בדבריו מאחר דלא יאיתר בדברי המכילתא הנו', וצ"ל שמלו עצמן. עד כאן לשונו.

וראה עוד בספר דברי חנוך פרשת בא (נדפס על ספר גן רוח), שמביא את דברי ה'בן יאיר' ודוחה את דבריו, וכתב שם כמה ראיות שדברי רש"י נכוחים ואין לשנות כלום. ואח"כ כתב עוד להוכיח מדברי זוהר שלנו שמלו בלילה, ודלא כהרמ"ק הנו'. עיי"ש עוד בביאור הדבר, כי אותו הלילה שיצאו ישראל ממצרים היה בחבנית 'לילה כיום יאיר' כמו שכתב זוהר כמה פעמים, ועיין עוד בדבריו בארוכה.

ב. **עיין** במדרש (שמו"ז י"ז א) שכתב בזה הלשון: מה ראה הקב"ה

וּמִחֲבֵלָא כַּד אֵיהוּ נָפִיק וְחָמֵי תְּהוּא דְמָא דְהָהוּ רְשִׁים עַל תְּהוּא פְּתַחָא, חַיִּים עֲלֵיהוּ דְיִשְׂרָאֵל, תְּדָא הוּא דְכְּתִיב (שם) 'וּפְסַח יְהוָה עַל הַפְּתָח' וְגו'.

הַפְּתָח וְהַגְּבוּר

עם ישראל, כי היה די לו מהתמצית שינק מהקדוש! הַדָּא הוּא דְכְּתִיב - זהו מה שכתוב בהמשך הפסוק (שם) 'וּפְסַח יְהוָה עַל הַפְּתָח וְלֹא יָתֵן הַמַּשְׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְגַגְף' וְגו', שהקדוש ברוך הוא דילג על הבתים שהיה שם הרושם של הדם, ולא נתן למשחית לבוא ולהזיק בבתי בני ישראל מפני הדם אשר בפתח.¹

הפתח בציור אות ה' אחרונה של שם הוי"ה הקדוש, שהיא ממתקת את הגבורות! **וּמִחֲבֵלָא כַּד אֵיהוּ נָפִיק** - ולכן כאשר יצא המשחית לחבל במצרים, **וְחָמֵי תְּהוּא דְמָא דְהָהוּ רְשִׁים עַל הַהוּא פְּתַחָא** - וראה את הדם שהוא רשום על פתחי הבתים, שהיא צורת אות ה' הממתקת הגבורות כנזכר לעיל, **חַיִּים עֲלֵיהוּ דְיִשְׂרָאֵל** - ריחם המשחית על

מקורות וציונים

והוא כי מה שנסתלקו תחלה [בגלות] נה"ה דאימא מז"א בסוד הפני', חזרו [ביציאת מצרים] ונכנסו [נה"ה דאימא] בז"א בסוד הגאולה, והנה עיקר פגם גלות מצרים היה בסוד הדעת דז"א [כדאימא בשער הכוונות ענין הפסח דרוש א] ש[בדעת דז"א שם] הוא יסוד הבינה, [ו]שתי המוזות והמשקוף הם צורת ג' ווין כזה; והיא צורת [אות] ה', דהיינו [אות] ה' שביסוד הבינה [בעץ חיים שער או"א פרק ט], גם ב' המוזות [והמשקוף] הם [בצורת] נצח הוד יסוד עצמו [כ] ב' המוזות הם בצורת נצח והוד תרין עמודין, והמשקוף הוא בצורת יסוד] כנודע [בכוונת מוזות], והוה מה שכתב רשימו קדישא וכו' דהוא רשים על ההוא פתחא.

עוד דע שיש בראשונים עוד כמה שיטות בצורת השם הקדוש, שיוצא מההזאה על המשקוף ועל שתי המוזות, ראה ברבינו בחיי (שמות יב כג), ובספורנו (שם), ובצינו (שם), ובש"ך (ז, שם), עיי"ש.

ז. רמ"ז, ומוסיף על זה עוד זז"ל: ולעד"נ שיערב לה [לקל"ג] יותר התמצית שניתן לה כשהקדושה בגודלה, [יותר] ממה שהיא חוטפת ממנו [מהקדושה] בעת העוון בר מינון. וראה מופתית לזה מה שידענו מגדולת האומות וגבורתם וחכמתם כשהיה בית המקדש קיים, וכמ"ש רז"ל [במדבר א א] אלמלא היו אומות העולם יודעים ההנאה שהיתה להם מובית המקדש וכו', וכן אמרו (ירמיה מט ז) אבדה עצה מבנים וסרתה חכמתם, כי אם האורות מסתלקים והקל"ג נאחזת בקדושה הנאתה מועטת, וזה מבואר לבעל שכל. ולכן כשקיימו ישראל שתי המצוות דפסח ומילה שנמתקו 'דמים, אז נגלו החסידים בתפארת נצח והוד דועיר שהוא סוד המשקוף ושתי המוזות, המאירים בראש הנוק' שהיא סוד הפתח. ונראה לי שלפי שמון החוזה ולמטה יש אחיזה לחיצונים, לכן בומן הרצון נהנים מן התמצית הבא להם משם, ומפני כך 'חיים עלייהו'. פשוטם של דברים מחייב לפרשו על מחבלא הנוכר, והוא סוד 'ופסח ה' על הפתח' וכו', דהיינו ולא יתן המשחית וכו', ור"ל שאפילו המשחית לא יתן, כלומר לא יתן רשות לטום מחבלא אחר שיבוא אל בתיהם לנפוק, והוא על דרך (בראשית לא ז) 'ולא נתנו אלקים להרע עמדי', והכריח שאין השחתה זו מוסבת אל ה', שאם כן ולא ישחית ממעי ליה, אלא ודאי דמשחית כמשמעו. עד כאן לשונו.

ת. רמ"ק.

ו. הגהות מהרח"ו, וזה לשונו: הרמ"ק כתב כי ג' טיפות הם ג' יוד"ו, והם שם ב' דע"ב ו'ו'ו יי"י. ולי נראה שהציור הוא כזה ה', שהם בסוד ה' אחרונה דהוי"ה בסוד נערה, עד כאן לשונו. הנה המהרח"ו קיצר מאוד בדבריו, אך ביאור הדברים הם, שהרמ"ק פירש שצורת רשימת הדם היא ענין ג' אותיות י', אחת למעלה ושתיים תחתיה שכל הקדושה נכללת בשלשה יודין כזה ה' ועל זה ביאר המהרח"ו שהוא שם ב' דע"ב ו'ו'ו יי"י, וכונתו שיש ע"ב שמות היוצאים מג' פסוקים, 'יסע' 'ויבא' 'ויט' כנודע, וענין זה מתבאר בוותר הקדוש בפרשת בשלח ולקמן בפרשתנו (ק): ענין שם. ותמצית הענין הוא שאם תיקח ג' אותיות הראשונים של ג' תיבות 'יסע ויבא ויט' יוצא שם ו'ו'ו, ומג' אותיות השניים יוצא שם יי"י. ולשם הקדוש הזה רמזו בעת נתינת הדם על המשקוף ועל שתי המוזות. עד כאן ביאור דברי הרמ"ק. והמהרח"ו עצמו מפרש שציור הג' רשימות, שאחת למעלה ושתיים תחתיה, היא כציור אות ה'. כי העליונה שעל המשקוף ענינה הוא הקו שנמצא בגג האות ה', וב' הרשימות שעל שתי המוזות הם שתי הקוים היורדים משתי צדי האות ה'. ומה שכתב שהוא ענין אות ה' אחרונה בסוד נערה, כי נודע מה שכתב בוותר (ח"א נא. זז"ל: כתיב (דברים כב כג) כי יהיה נערה בתולה, 'נער' כתיב בלא ה', מאי טעמא בגין דלא אתתברת בדכורא, ובכל אתר דלא אשתכחו דכר ונוקבא, ה"א לא אשתכח וסלקא מתמן, ואשתאר ד', דהא איהי כל זמנא דאתחבר בנהורא חוורא דנהיר אקרי ה', דהא כדון כלא אתחבר כתדא, ודרש תר"ז ז"ל [עץ חיים שער יו פרק ה] סוד זה, כי 'נער' הוא בגימטריא ש"ך והוא מספר ה' פעמים דין. ואילו 'נערה' הוא מספר שכל"ה, מספר ה' פעמים שם אדני', דהיינו דין בתוספת אות א', והוא כשהגבורות ממותקות ע"כ. ולכן נתנו את הדם באופן זה שהוא בציור האות ה', כדי להמתקת את הגבורות. עד כאן ביאור דברי הגהות המהרח"ו. וראה עוד ביאור בזה במוקד מדבש, והוא ע"פ פירושו של הרמ"ו, עיי"ש.

ומהר"ם פארוש ביאר את סוד ה' זה, וז"ל: נלע"ד כי הרי גאולת מצרים היתה מצד הבינה [כדאימא כברי עץ חיים שער חג המצות פרק ז' דביציאת מצרים מסטרא דיובלא נפקי שהיא אמא עלאה]